

Orig. [A] på perg. (21,1 x 9,7 cm, uppveck 1,7 cm; 11 rader), Sv. Riksarkivet.

Avskrift [B] i vidimation på perg., 1466 30/1 (SDHK nr 28525).

SDHK nr 12105.

Tryckt: FMU nr 906; A. I. Arwidsson, Handlingar III, nr 10.

Regest: RPB nr 1679.

Om Jöns Hinsekesson se E. Anthoni, Finlands medeltida frälse och 1500-talsadel (1970), spec. s. 87 ff. samt s. 71, 94, 168.

Om Kettil Olofsson som (under)lagman i Finland se Anthoni, a.a., särskilt s. 86 f. och s. 87 not 1.

Om Åbofogden (Jakob) Jeppe (Abrahamsson) Djäkn se ÄSF I, s. 123 ff.; B. Fritz, Hus, land och län 2 (1973), s. 120 ff.,

V. A. Nordman, Albrecht, Herzog von Mecklenburg, König von Schweden (1938), s. 138, 208 f., 258 ff.

Om frälsemannen Karl Filipsson (Odygd) och hans släkt se E. Anthoni i HTF 1965, s. 159 f.

I brev 1381 11/2 (DS nr 10332), genomför Karl Filipsson en förlikning angående egendom i Vartsala.

Witirlikt se thæt allom mannom at jac Jønīs Hindzicoson konungx domp hafuande a Bo Jonssons wæghne oc jac Kætīl Olafson vndirlaghman j Finlande · tha skælikin man Jæppe Dyekn foghote j Abo hiolt rætæræ thing medh thøm af Pemarum j Rapalaby · areno æptir Gudz byrdh Mccclxxxii næstæ fredaghin æptir kyndel messo dagh · dømptom wi thæssom brefførare Karl Philippussoni honum · hans fiskewatn frii oc frælss at nyttiæ oc engom androm aa mote hans wilia sua witt hans · eghor landwasse¹ · oc invadhi² til rakker fore Varisalaby oc forbiudhom nokrom [m]anne widh xlvi mark at hindra ællæ quæliæ fore honum the fornempda h[an]s fiskewatn fore hans æghom liggiæ fore konungx domp oc laghm[an]z / Til witnisbyrdh hængiom wi war incighle fore thættæ breff. Datum anno, die et loco vt supra.

Sigill: nr 1 runt av ofärgat vax, skadat, diameter 2,3 cm (heraldiskt sigill, se avbildning i R. Hausen, Finlands medeltidssigill, 1900, pl. VIII, nr 93): [...]s : H[...]; nr 2 fragment av runt sigill av ofärgat vax, 1,6 x 1,7 cm (heraldiskt sigill, se avbildning i R. Hausen, Finlands medeltidssigill, 1900, pl. VIII, nr 97).

1 Jønīs Hindzicoson] Jønēs Hinzecekson B. | Bo Jonssons] Boo Jonissons B. 2 Kætīl Olafson] Kedil Olofson B. | vndirlaghman] Bokstaven r infogad över raden A. | Finlande] Fynlande B. | Jæppe] Ieppe B. 3 Dyekn] Sista bokstaven svårläst i veck A; Degn B. | Pemarum] Pemara sokn B. 4 kyndel messo] Särskrivet vid radskifte A; kwindelmesso B. 5 Philippussoni] Philippusson B. | frælss] Andra bokstaven svårläst p.g.a. skada i veck; rättat från frælsslika genom överstrukning A; fræls B. | at] Över raden A. 6 witt] svårläst A, så FMU; lankt B. | Varisalaby] Varitzsala by B. 7 manne] Första bokstaven oläslig i veck A; manne B. | honum] Svårläst p.g.a. slitage A; hanom B. 8 hans¹] Mitten av ordet oläsligt p.g.a. skada i veck A; hans B. | fore²] Härefter ursprunglig lagning i pergamentet A. | laghmanz] 2–3 tecken saknas p.g.a. skada i veck A; laghmandz B. 9 incighle] Slutet av ordet svårläst p.g.a. ursprunglig lagning i pergamentet A; jncigle B. | thættæ] De första två bokstäverna svårlästa p.g.a. slitage A; thetta B.

¹D.v.s. 'samling av vass utmed strand', se Söderwall, suppl.: landvasse. ²D.v.s. 'intaga [inbägnad] på allmänning', se Söderwall: inväpi. Om begreppet se även Th. Andersson, Vad och vade. Svensk slätter-, rågångs- och arealterminologi (2010), s. 104–108.

10603

1382 februari 7

Ärkebiskop Birger (Gregersson) i Uppsala, Sveriges drots Bo Jonsson, rikets marsk Sten Bengtsson och riddaren Karl Ulfsson tillkännager att framlidne riddaren Magnus Gislessons hustru, framlidna fru Birgitta

Knutsdotter, i sitt testamente till Vadstena kloster skänkt egendomen Aspbergs krok (i Segerstads socken) i Värmland med alla tillagor, bland annat landbohemman och kvarnar, som ingift för en jungfru som nu intagits i klostret. Utfärdarna befäller därför alla dem som bor i Aspbergs krok att hädanefter lyda och tjäna Vadstena kloster och dess förmän.

Utfärdarna beseglar.

Orig. [A] på perg. (24,6 x 12,5 cm, uppveck 2,9 cm; 9 rader), Sv. Riksarkivet.

Avskrift [B] i odat. [1382–1392] vidimation på perg. (SDHK nr 12097).

SDHK nr 12106.

Regest: RPB nr 1680.

Om riddarna Karl Ulfsson (Sparre av Tofta) och Sten Bengtsson (Bielke) se SRM s. 53 och 73.

Om Birgitta Knutsdotter (Algotssönernas ätt) se ÄSF I, s. 5, och om hennes make Magnus Gissleson (Sparre av Aspånäs) SRM s. 59 f.

Om Aspberg och Aspbergs krok se DMS, Värmland 7, s. 266–268. Om Aspbergs krok som beteckning på ett godskomplex under huvudgården Aspberg se även Ortnamnen i Värmlands län, 5 (1926), s. 28 f., E. Noreen i Namn och bygd 8 (1920), s. 18 ff., samt C. Tollin i Folkets historia 30–31 (2002–2003), s. 71 ff. För Vadstena klostrets förvärv av Aspbergs krok se även brev 1381 7/4 (DS nr 10363), H. Nilsson, De värmländska medeltidsbrev (1997), s. 61 f., och Tollin, a.a., s. 70 f.

Avsnittet om testamentet ("Efter thy ... intaghin ær") har tidigare utgivits i supplementhäfte som DS 9069.

Alla the thetta breff høra æller seæ helsom wi Birgher *medb* Gudz naadher ærkebiscoper
 j Vpsalum · Boo Ionsson Swerighis drotzte, Sten Bænkson · rikesins marscalk · oc Karl Wlf-
 son riddare · kærlika *medb* Gudhi. Efter thÿ os witerlict ær at hedherliken frw fru Birgitta
 5 Knwtzdotter erlixa riddara husfrw war / herra Magnussa Gislasons Gudh thera siel hafwi i
 henna testamente til Wazstena closter gaff siit goodz Asbokrook · innan Wermolande *medb*
 allo thÿ ther wnderligger landbobolum thorpom qwerenom qwerenastadhumb · fiskewatnom · oc
 allom tillaghomb engo wndantaghno oc ther *medb* sculde jngifwas een iwmfrw j sama clostrith
 hwilken oc intaghin ær. Biudhiom wi allom them · a thÿ fornempdo godze Asbokrook · oc
 10 ther wndelliggiande · byggiande æra · at j swarin · lydhno oc thiænist gyryn · aff allom ræt the
 fornempdo clostreno Watzstena oc thes formannom · efter thenna dagh oc engom androm ·
 Til thes mere witne oc stadhfestilse hengiom wi her waar incigle fore · som gifwith oc skrifw-
 at war areno efter Gudz byrdh M^o ccc^o lxxxsecundo, feria sexta proxima post Purificacionem
 beate Virginis.

På baksidan: Littera testamenti domine Birgitte Knutzdotter super bonis Asbokrook in
 15 Vermelandia ·

bb

E v¹

Vermeland

(*halvt kors*)

1 Birgher] Birger B. 2 Vpsalum] Vpsalom B. | Ionsson] Ionson B. | Swerighis] Swerikis B. | Bænkson]
 Bænkton B. | Wlfson] Vlfson B. 4 Knwtzdotter] Knutz dottir B. | Magnussa] Magnusa B. 5 Wazstena]
 Vazstena B. | Asbokrook] Asbokrok B. | Wermolande] Værmelände B. 8 Asbokrook] Asbokrok B.
 10 Watzstena] Vazstena B. 15 Vermelandia] *Härefter fem rader raderad text.*

¹ Vadstena klostrets brevsignum, se L. Sjödin i MRA 1939, s. 124; jfr DS nr 10604.

Sigill: nr 1 spetsovalt av ofärgat vax, skadat, 4,4 x 5,7 cm, sigillpåse av ofärgat tyg (andligt tronsigill): 20
 Sigillu[...], nr 2 runt av brunt vax, diameter 3,1 cm, sigillpåse av ofärgat tyg (heraldiskt sigill, se SMV I, s. 408): Boecii Ionson; nr 3 runt av brunt vax, diameter 3,3 cm, sigillpåse av ofärgat tyg (heraldiskt sigill, se SMV I, s. 11): [...]enonis × *Benedicti militis*; nr 4 runt av ofärgat vax, diameter 3,1 cm, omskrift oläslig, sigillpåse av ofärgat tyg (heraldiskt sigill, se SMV I, s. 118).

10604 tidigast 1382 februari 7

Riddaren Erengisle Sunesson vidimerar 'framlidna fru Birgitta Knutsdotters testamente' (se kommentar).
 Utfärdaren beseglar.

Orig. på perg. (24,7 x 11,0 cm, upveck 2,1 cm; 14 rader), Sv. Riksarkivet.
 SDHK nr 12097.

Regest: omnämnd i not till RPB nr 1680.

Om riddaren Erengisle Sunesson (båt), titulärjarl av Orkneyöarna, se SRM s. 33.

Om Birgitta Knutsdotter (Algotssönernas ätt) se ÄSF I, s. 5.

Vidimationen avser i själva verket det tillkännagivande om fru Birgittas testamente avseende Asbergs krok som ärkebiskop Birger, Bo Jonsson, Sten Bengtsson och Karl Ulfsson utfärdar 1382 7/2 (DS nr 10603). Se vidare detta brev med kommentar.

Brevet saknar dateringsfras, men kan antas vara tillkommet i anslutning till DS nr 10603, dock senast 1392 26/12 då Erengisle Sunesson avled.

Vi Æringisl Sonason riddare · kænnom̄s os medh thæssō varo næruarande opno brefue hāua seet oc ouirlæsit ærlica fru testamento bref · fru Birgitto Knutzdottir Gudh hænna siæl miskunne medh fullom bokstafwm oc helom insighlom · swa lydhande ordh fran ordhe som hær epte six · / — — — se DS nr 10603 — — — / Jn cuius nostre visionis firmiorem evidenciam sigillum nostrum presentibus apponi fecimus independenti.

5

På baksidan: E v¹

Littera testamentalis domine Birgitte Knwts

Sigill: runt av ofärgat vax, skadat, diameter 2,8 cm (heraldiskt sigill, se SMV II, s. 560).

2 hænna siæl] På rasur. 3 fullom] Första bokstaven på rasur, sannolikt bokstaven f.

¹ Vadstena klostets brevsignum, se L. Sjödin i MRA 1939, s. 124; jfr DS nr 10603.